

REGINALDO D. CRUZ

Deaf/Bingi at deaf/bingi at ang Filipino Sign Language (FSL): Usapin ng Wika at Identidad

ABSTRAK

Hindi tulad ng ibang wika sa Pilipinas na binibigkas, ang Filipino Sign Language o FSL ay isang wikang biswal na ginagamit ng mga Deaf Filipino o Binging Filipino. Mula sa isang eksploratoryo at panimulang pag-aaral na ginamitan ng etnograpiya ay nais ipakita ng papel na ito kung ano ang kahalagahan ng FSL sa identidad ng mga Binging Filipino. Tiningnan din ng papel na ito kung ano ang pagpapakahulugan o *meaning-making* na ibinibigay ng mga Binging Filipino sa FSL. Kaugnay rin nito ay ang pagsiyasat at pagbigay ng ilang katanungan sa kasalukuyang kumbensiyon sa paggamit ng “deaf” para sa patolohikal o medikal na kondisyon nang hindi pagkakaroon ng pandinig at “Deaf” naman kapag ito ay tumutukoy sa mga bingi o deaf na nakikibahagi sa kultura ng mga Bingi.

Mga susing salita: wika, identidad, Bingi, wikang biswal, Filipino Sign Language (FSL)

ABSTRACT

Unlike other languages in the Philippines which are spoken, Filipino Sign Language or FSL is a visual language used by Deaf Filipinos. This study showed the importance of FSL in the identity of Deaf Filipinos through an exploratory study using ethnography. It also looked into the meanings given to FSL by the Deaf Filipinos. Furthermore, this study raised points on the pervading convention on the use of “deaf” for people with pathological or medical condition of deafness compared to “Deaf” or those deaf people who takes part in the Deaf culture.

Keywords: language, identity, Deaf, visual language, Filipino Sign Language (FSL),

PANIMULA

deaf / bingi at ang *Deaf* / Bingi

Sa kasalukuyan, ang paggamit ng *Deaf*, o pagbabaybay gamit ang malaking titik na “D”, ay nangangahulugang isa o grupo ng mga *deaf* o binging parte o nakikibahagi sa tinatawag na kultura ng mga *Deaf*. Ang paggamit ng *deaf* o bingi, na nagsisimula sa maliit na titik, ay nangangahulugan namang isang tao o grupo ng mga tao na may medikal o patolohikal na kondisyong hindi makarinig o napakahinang pandinig (Padden 1-2, Padden and Humphries 1-2). Ganito rin ang binabanggit ng mga nakasalamuha kong *Deaf*. Nais nilang tawagin silang *Deaf* sa halip na ibang katawagan tulad ng “*hearing-impaired*”, “*deaf and dumb*” o kaya naman ay “*deaf-mute*” na may mga hindi magandang konotasyon. Sinasabing ang isang *Deaf* ay naiintindihan na ang tinawag na “*deafness*” ay hindi lamang nangangahulugan ng kawalan ng pandinig bagkus sila itinuturing na may sariling pamamaraan ng pamumuhay o kultura kasama na ang wikang biswal na FSL, tradisyon at sining (PDRC 2-3).

Sa artikulo ni Higgins na *Outsiders in a Hearing World*, nakasulat lahat sa maliit na titik ang *deaf* bagama’t ilan sa inilarawan niyang mga bingi ay matatawag na “*Deaf*” sa kasalukuyang kumbensiyon. Dito ipinaliwanag ni Higgins ang pamamaraan at katangian upang ang isang bingi ay maging miyembro ng komunidad ng bingi. Tatlong bagay ang sinasabi niyang kailangan (1) pagkilala sa sarili bilang kabahagi ng mundo ng mga bingi (2) pakikibahagi sa mga karanasan ng pagiging bingi o kawalan ng pandinig (3) partisipasyon sa mga gawain ng komunidad (6). Ang pagiging patolohikal na bingi ay hindi sapat upang maging miyembro. Sa isang bihirang halimbawa ay ipinakita niyang kahit ang hindi bingi ay maaaring manatiling miyembro. Ang isang taong bagamat bumalik na ang pandinig ngunit natupad pa rin ang mga kondisyong nabanggit sa itaas ay tinatanggap pa rin sa komunidad. Paano naman pumapasok ang usapin ng wikang senyas dito? Ayon pa rin kay Higgins, “*Signing is an indication of one’s identity as a deaf person and one’s commitment to the deaf world. It is perhaps the most obvious indication of hearing people that one is deaf...*” (18), kaya kung ayaw gamitin ng isang bingi ang pagsenyas, siguradong pagdududahan ang kaniyang pagiging miyembro ng komunidad. Ang pagsenyas din ay naghihiwalay sa mundo ng mga nakaririnig at mga bingi. Ito ay nagiging dahilan ng kakaibang atensiyon para sa mga hindi miyembro ng komunidad. Ang pagtitig at panggagaya na may pangungutya sa kanilang pagsenyas ay hindi ikinatutuwa ng mga bingi. Kaakibat din sa pagsenyas ang mga masamang karanasan ng pagparusa sa paaralan sa paggamit ng mga kamay bilang paraan ng komunikasyon o wika, para sa mga paaralang hindi tanggap ang pagsenyas bilang paraan ng komunikasyon.

Sang-ayon si Sacks sa kahalagahan ng wikang senyas para sa mga bingi. Binigyang diin ni Sacks na ang *sign language* o wikang senyas ay sentral sa komyunal na identidad ng

mga *bingi*; gamit ang mga pahayag ni Kannapell na nagtatag ng Deaf Pride noong dekada sitenta:

“(M)y language is me”- and moved from this to seeing sign language to seeing Sign as central to the communal identity of the deaf (“To reject ASL is to reject the deaf person ...it is the only thing we have that belongs to the deaf people completely.”) (150-151).

Sa artikulong ito ay nagsimula akong gamitin ang salitang *Deaf* sa halip na Bingi. Sa pakikisalamuha sa mga Deaf ay mahalagang klasipikasyon o dikotomiya ang nangingibabaw; ang pagiging *Deaf/deaf* o kaya naman ay hearing o nakaririnig. Karamihan sa mga libro tungkol sa wikang senyas ay DEAF ang gloss na ginagamit; tanging sa aklat lamang ng Philippine Deaf Resource Center (PDRC) at Philippine Federation of the Deaf (PFD) makikita ang paggamit ng BINGI na nakalagay sa panaklong (Part 1 152). Gayun din isinulat ni Shaynefelt ang salitang “bingi” bilang kahulugan ng DEAF (123); kaya kapag isinenyas ko ang salitang DEAF ay “*Deaf*” ang awtomatikong “naririnig” sa isip sa halip na “Bingi”. Hindi rin naman ito maiiwasan sapagkat halos lahat ng aklat at diksiyonaryo ng wikang senyas na makikita dito sa Pilipinas ay senyas mula sa American Sign Language (ASL) at *Manually Coded English* na kapwa Ingles ang ginagamit na salita para sa *gloss*. Sa ngayon ay may dalawang diksiyonaryo tungkol sa FSL na inilimbag ng PFD, bagamat sa dalawang ito ay hindi kasama ang gloss na BINGI o DEAF.

Para sa papel na ito ay isasalin ang “*Deaf*” at gagamitin ang “Bingi” gayundin ang “*deaf*” patungo sa “bingi”; bagama’t may hindi magandang konotasyon ang salitang “bingi” dito sa ating bansa. Nandiyan ang bingi bilang kapansanan; ginagamit ding metapora sa “bulag, pipi at bingi” ng lipunan; ang nagbibingi-bingihan para sa ayaw makinig; “bingengot” bilang bansag sa parang nabibingi na; at bingi (o pipi) na tila ungol lamang ang nasasabi at kumukumpas-kumpas lamang ang kamay na tila walang kakayahan sa wika. Sa kabila nito gagamitin ang bingi at Bingi sa papel na ito upang mas mapalapit ang diskurso sa wikang Filipino, bukod sa nagamit na rin ito sa pambungad na bahagi sa diksiyonaryo ng PFD (Part 2: vi-viii, x) at sa isang kumperensiya noong 2010, sa pagbabakasakaling tulad din noong gamitin ang “*Deaf*” mula sa *deaf* ay natanggap din ang bagong pagpapakahulugan sa salita.

Layunin at Limitasyon ng Pag-aaral

Sa pag-aaral na ito’y sinubukang alamin kung gaano kahalaga ang wikang biswal na FSL bilang batayan ng identidad ng mga Binging Filipino sa Metro Manila at paano nabubuo ang pagpapakahulugan sa mga binubuong pagkakakilanlan o *constructed identities* ng mga Bingi. Nais ng papel na ito na masagot ang dalawang katanungan. Una ay kung ano

ang mga pagpapakahulugan o meanings na inilalapat ng mga Binging Filipino sa Filipino Sign Language o FSL? At pangalawa ay ano ang kinalaman ng FSL sa konsepto ng *deaf* (may maliit ng d) na isinalin bilang “bingi,” at *Deaf* (may malaking D) na isinalin bilang “Bingi,” sa komunidad ng mga Binging Filipino sa Metro Manila?

Bagama’t ito ay panimula o *exploratory* pa lamang, ang sumusunod ay naging limitasyon ng pag-aaral na ito:

1. binigyang pokus ang isyu ng wika at identidad
2. pangunahing pinag-aralan ang grupo ng mga Bingi sa Metro Manila
3. binigyang-diin sa pag-aaral ang grupong gumagamit ng FSL
4. limitadong kakayahan sa pagsenyas ng mananaliksik

Marami na rin ang naisulat tungkol sa mga bingi, karamihan ay nakatuon sa patolohikal na kondisyon at sa edukasyon. Bagama’t paminsan-minsang mababanggit ang mga perspektibang patolohikal ay hindi na ito isinama sa papel na ito. Sa mga naging kabahagi naman ng pag-aaral, ilang grupo ng bingi lamang sa Metro Manila ang naging batayan at hindi ang lahat ng karanasan ng bingi sa iba’t ibang rehiyon sa Pilipinas.

Dahil naman sa limitadong oras at badyet ay mga grupong gumagamit ng FSL ang pangunahing binigyang-diin sa pag-aaral. Mahalagang bahagi rin ang ginampanan ng ilang Bingi na nakapagsasalita na gumagamit ng FSL sapagkat mas naging madali para sa mananaliksik ang pag-intindi sa kanilang sinasabi o sinesenyas kahit walang interpreter.

Kahalagahan ng Pag-aaral

Ang mga bingi at Bingi, hindi lamang sa Pilipinas, ay kalimitang hindi nauunawaan o tinitingnang mas mababa ng lipunang kanilang ginagalawan. Napapagkamalan silang bobo, inutil (*deaf and dumb*) at kung ano-ano pang masasamang pagtingin o konotasyon ang inilalapat sa pagiging bingi. Samantala, sa usapin naman ng wika ay kalimitang itinuturing na mas mababa ang wikang biswal kaysa sa mga wikang binibigkas. Ang pag-aaral na ito ay layong makatulong sa pag-intindi hindi lamang sa mga Bingi kundi pati sa kanilang wika na maaari ding magamit sa pagbuo ng mga polisiya ng gobyerno at paaralan na may kinalaman sa mga Bingi, gayundin sa pakikisalamuha sa kanila ng mga nakaririnig o *hearing*.

Sa usapin naman tungkol sa kultura, sinabi ni Castro (*“Deafness as Ethnicity”* talata 25) na kung ikokonsidera ang pagkabingi o *“deafness”* sa pag-ambag sa pagbuo ng kultura,

maaaring magbigay-daan ito sa pagbabalik-tanaw sa tradisyonal na pagtingin natin sa wika, komunidad, etnisidad at kultura. Upang mapalawig at mapalalim ang mga binabanggit na usapin ay kakailanganin natin ng akmang metodolohiya at lenteng gagamitin upang mabigyang linaw ang ating mga nais na saguting katanungan. Ating tingnan ang metodolohiya at teoretikal na oryentasyong gumabay sa pag-aaral.

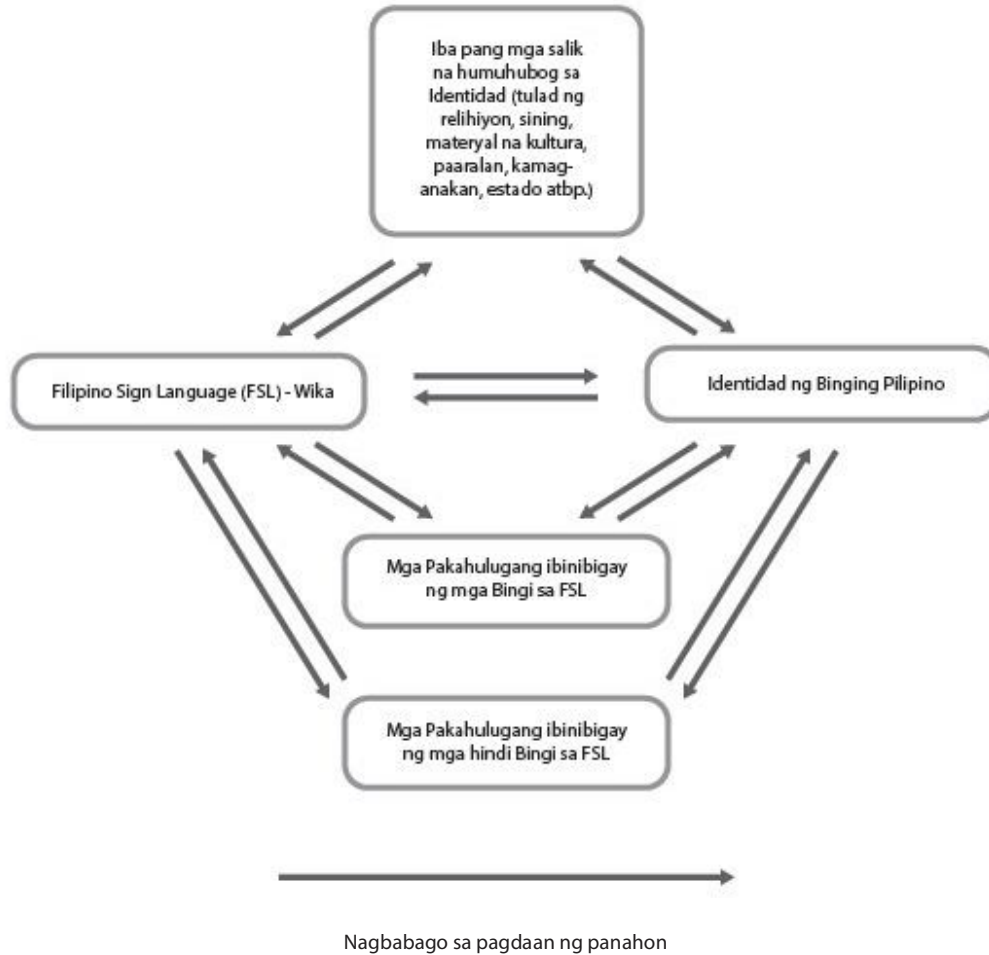
METODOLOHIYA AT TEORETIKAL NA ORYENTASYON

Ang metodolohiyang ginamit sa pag-aaral ay etnograpiya kaagapay ang teoretikal na oryentasyon ng interpretibong (*interpretive*) antropolohiya. Dahil nais tingnan ang pagpapakahulugan (*meaning-making*) ng mga Bingi ay minarapat na gamitin ang etnograpiya upang mas mapayaman ang pag-intindi sa mga katanungang nais sagutin. Sabi nga ni Fetterman, "...*ethnographic study allows multiple interpretations of reality and alternative interpretations of data brought about by the study*" (1). Akma ang kuwalitatibong paraan sa pag-aaral na ito upang makita ang "*web of meanings*" (Geertz 10-11) na nakakabit at nakapalibot sa wikang biswal na FSL. At kapag nabanggit ang interpretibong pamamaraan ng pagtingin sa kultura, siguradong hindi malilimutan si Geertz na nagsabing:

I take culture to be those webs, and the analysis for it to be therefore not an experimental science in search of law but an interpretive one in search of meaning... (5)...Culture...is public...Though ideational, it does not exist in someone's head... Culture is public because meaning is. (10-11)

Kinuwestiyon naman ito ni Keesing dahil tila ang kultura at mga pakahulugan ay lumalabas na nandiyan na o isang "*given*." Para kay Keesing ang mga pagpapakahulugan o ang kultura ay nagpapatuloy o binabago dahil may mga taong nais itong ipagpatuloy o baguhin (258). Maaari nga namang makaapekto halimbawa ang kasarian, katayuan sa buhay, edad at iba pang salik sa posibleng pagkakaiba-iba ng pagpapakahulugan. Binigyang-pansin din ni Keesing ang mga isyu ng "*cultural translation*" na maaaring maging sanhi ng sobrang pag-iinterpreta, sobrang pagbabasa sa mga gawi o karanasan ng ibang tao o ng ating pinag-aaralan (264). Sa aking palagay ay maaari itong mabawasan kung di man maiwasan sa pamamagitan ng pagbibigay ng boses sa mga pinag-aaralan upang bigyan ng halaga ang paningin ng mga "*insider*" o ang tinatawag ding "*emic perspective*" kasama ng pananaw ng mananaliksik na siyang magiging laman ng papel na ito.

Teoretikal na Balangkas

Larawan 1: Teoretikal na balangkas

Ang teoretikal na balangkas sa itaas ay naimpluwensiyahan ng balangkas ni Castro sa kanyang disertasyon ("Ang Etnisidad" 57) ukol sa mga Kalinga kung saan makikitang ang etnikong identidad ay naimpluwensiyahan ng mga panloob at panlabas na salik, na iniimpluwensiyahan din pabalik ng etnikong identidad. Ang mga naturang panloob na salik ay ang teritoryalidad, wika, relihiyon, at sining samantalang ang mga panlabas na salik naman ay ang relasyon sa ibang pamayanan, panlabas na relihiyon, sistema ng edukasyon at mga proyektong pangkaunlaran.

Sa balangkas naman sa itaas ay mas nakatuon naman sa wikang senyas na FSL at identidad. Ang pakahulugang ibinibigay ng mga Bingi sa FSL ang isa sa pinagtuunan ng pansin.

Magmula sa paraan ng pakikipag-ugnayan, ganda ng ekspresyon hanggang sa konsepto ng pagmamay-ari ay iuugnay sa identidad. Sa pakahulugang ibinibigay naman ng mga hindi Bingi ay susuriin ang kadalasang negatibong pakahulugang ibinibigay sa FSL kasama ang ilang magagandang pakahulugang mula naman sa mga kapanalig na nakaririnig. Sa iba pang mga salik na humuhubog sa identidad tulad ng materyal na kultura ay tatalakayin din ang relasyon sa FSL at identidad bagamat ang iba pang salik tulad ng sining at kamag-anakan ay mababanggit ngunit hindi na mapapalalim pa dahil sa limitasyon sa haba ng papel.

Makikitang ang impluwensiya ng bawat isa sa mga salik o grupo ng salik ay kapwa aktibo. Hindi lamang nakakaimpluwensiya ang mga salik bagkus ay naiimpluwensiyahan din pabalik at maaaring magbago pagdaan ng panahon. Ngunit, paano naman kaya natin masasagot ang mga katanungang nabanggit? Ating alamin mula sa mga pamamaraang ginamit para sa pag-aaral na ito.

Pamamaraan ng Pag-aaral

Gumamit ng iba't ibang pamamaraan sa pananaliksik ang pag-aaral na ito. Ipapakita sa artikulong ito ang ilan sa mga aktibidad kung saan makikita ang kahalagahan ng FSL. Ang sumusunod ang ginamit na pamamaraan para sa pag-aaral na ito:

- **Pananaliksik sa aklatan at internet.** Paghahanap ng mga sulatin o literatura ukol sa mga Bingi at sa wikang senyas; pagtingin sa mga blogs at website ng mga Bingi.
- **Pagmamasid.** Bilang miyembrong boluntaryo sa dalawang organisasyon ng mga Bingi, nagkaroon ang mananaliksik ng pagkakataong makapagmasid sa aktibidad ng mga organisasyon.
- **Pakikiugaling-pagmamasid.** Sa mga panahong kasama ng mananaliksik ang ilang Bingi ay nagmumukhang Bingi rin hangga't hindi nagsasalita. Gayundin naman ang nagiging dating kung nakikipag-usap sa pamamagitan ng pagsenyas sa mga Bingi o kaya nama'y mga nakakarinig na marunong gumamit ng FSL. Nakikita ng mananaliksik ang reaksiyon ng mga tao at kung minsan ay naririnig kung ano ang sinasabi ukol sa mga Bingi. Ang ginawang pag-aaral ay hindi lingid sa kaalaman ng organisasyon at naging malinaw sa unang araw ng pagpapakilala.
- **Pakikipanayam at Pakikipagkuwentuhan.** Nakapanayam at nakakuwentuhan ng mananaliksik ang ilang Bingi at ilang nasa komunidad ng mga Bingi tungkol sa FSL. Ang mga pangunahing nakapanayam o nakakuwentuhan ay ang sumusunod:

1. bingi mula pagkapanganak
2. pinanganak na nakaririnig at nakapagsalita ngunit naging bingi sa murang edad
3. *Hard of Hearing* na may kakayanang magsalita
4. anak ng Bingi na nakapagsalita, nakaririnig at nagsusulong ng FSL

MGA DATOS

Mga Pagpapakahulugang Inilalapat ng mga Binging Filipino sa Filipino Sign Language o FSL

Titingnan natin sa unang bahagi ng datos ang mga inilalapat na pagpapakahulugan ng mga Binging Filipino sa FSL. Simulan natin sa pagsilip sa posibleng bilang ng mga bingi sa Pilipinas at ang mga gumagamit ng FSL.

Bilang ng mga bingi / Bingi

Taon	2000	2015
Populasyon ng buong Pilipinas	76,506,928	100,981,437
Binging lalake	62,053	walang datos
Binging babae	59,545	walang datos
Binging lalake at babae	121,598	160,000 (pagtataya mula sa 0.16%)
Porsiyento ng bingi	0.16%	0.16% (gamit ang % noong 2000)

Talahanayan 1: Tinatayang bilang ng mga bingi sa Pilipinas (mula sa Census)

Magandang alamin sa simula kung ilang ang tinatayang bilang ng mga bingi sa Pilipinas. Ayon sa National Statistics Office Census ng 2000 ay may 62,053 na lalaking bingi at 59,545 para sa babaeng bingi, bagama't mababa ang bilang na ito ayon sa National Council for the Welfare of the Disabled Persons o NCWDP (Fermin 2). Maaari nating ikumpara ang naturang datos sa populasyon noong taong 2000 na 76,506,928 kung saan lalabas na 0.16% ng populasyon ang bingi (*"have hearing impairment"*). Kung gagamitin naman natin ang 100,981,437 (Philippine Statistics Authority) na populasyon ayon sa pinakahuling tala noong 2015, kung saan hindi kumuha ng datos para sa bilang ng itinuturing na may kapansanan o PWD kasama ang mga bingi, ang 0.16% ay aabot sa humigit-kumulang 160,000. Ilan naman kaya sa bilang nito ang gumagamit ng FSL? Ayon sa ulat ng National

Sign Language Committee at Philippine Federation of the Deaf noong 2007 (34), may 52.9% ang gumagamit ng FSL ayon sa pag-aaral nila sa mga Binging nasa ikatlo at ikaapat na taon sa mataas na paaralan. Magandang larawan ito para makita ang porsiyento ng gumagamit ng FSL sa paaralan bagamat hindi sapat para makapagbigay ng bilang sapagkat kailangan nating sagutin kung ilan ba sa mga bingi ang nasa mataas na paaralan at maaaring iba rin ang porsiyento para sa mga hindi nag-aaral na Bingi. Kung sakaling pagbasehan naman ang sagot ng mga matandang Bingi, na nasa mga 60% ang sumagot na FSL kanilang ginagamit (PDRC & PFD xix), ay maaaring masabing nasa mga 96,000 ang Binging posibleng gumagamit ng FSL.

Bukod sa mga gumagamit ng FSL (na maaaring gumamit din ng ilan sa babanggiting pamamaraan) ay may mga bingi namang ang ginagamit sa pakikipag-usap ay isa o higit pa sa sumusunod na pamamaraan, bagamat wala ring magandang mapagbabasehan kung ilan ang bilang, depende sa kasalamuha: 1) artipisyal na sistemang pangsenyas o *artificial sign system* na Signing Exact English (SEE) gamit ang bokabularyo ng senyas ng American Sign Language (ASL) bagamat ang estruktura o grammar ay mula sa wikang sinasalitang Ingles 2) American Sign Language (ASL), wikang biswal na may malaking relasyon sa FSL dahil sa kanilang kasaysayan 3) *home signs at gestures*, o mga senyas na ginagamit lamang sa pamilya kasama na rin ang pagmuwestra ng gagawin para magkaintindihan, at 4) boses (mula sa *oral schools* na may maliit na bilang lamang ng mag-aaral), tinuturuan magsalita at magbasa ng labi o *lipread* para maintindihan ang kausap.

Bukod sa tamang bilang ng mga Bingi na nais nating makuha ay maganda ring malaman natin ang kung ano nga ba ang sinasabing wikang biswal o *sign language*, at ilang konseptong kaugnay nito, gayundin ang mga dapat na iwastong maling konsepto na madalas na inilalapat dito.

Introduksiyon sa wikang biswal o *sign language*

When you look at a person, you have no way of knowing if he is Deaf or not, not until he uses his hands to talk. Sign language is our language. We who are born and live in the Philippines, are proud that we are Filipinos, and that we have our own Filipino Sign Language, as other countries have their own sign languages.

- Julius Andrada, former President of the Philippine Federation of the Deaf (PDRC and PFD, Part III:xi)

Marami ang nag-aakalang pawang mga *gesture* o *pantomime* lamang ang gamit ng mga Bingi sa pakikipag-usap o kaya naman ay iisa o pare-pareho lamang ang wikang senyas o *sign language* na gamit ng lahat ng bingi sa buong mundo. Ang iba naman ay nag-aakalang ang wikang senyas ay base sa wikang binibigkas, halimbawa ang Filipino Sign

Language sa wikang binibigkas na Filipino. Hindi batid ng karamihan na ang mga wikang senyas, tulad halimbawa ng FSL, ay nagmumula at natural na umuusbong sa komunidad ng mga Bingi at ito rin ay may sariling estrukturang kapantay lamang ng ibang wikang binibigkas o sinusulat (Martinez, "Primer"). Ang FSL, ayon nga sa Dekana ng Kolehiyo ng Edukasyon ng Unibersidad ng Pilipinas Diliman, Dr. Marie Therese Angeline P. Bustos na may espesyalisasyon sa *Deafness and Literacy* at isa ring interpreter para sa mga Bingi:

"(FSL) is the visual-spatial language used by the Deaf community in the Philippines. It is a language received through the eyes and conveyed through the shape, placement, movement and orientation of the hands and movement of the face and body... FSL has it's own linguistic structure – phonology, morphology, syntax and discourse... Sign and spoken language are worlds apart. The structure of sign alone is different from any spoken or written language." (11)

Kaya't hindi nakapagtataakang marami ang Binging nahihirapan sa wikang binibigkas at isinusulat tulad ng Ingles, na bibigyang halimbawa sa mga susunod na bahagi ng papel. Samantala, kung ang FSL ay isang wika, mayroon namang tinatawag ng "*sign systems*" o "*artificial sign systems*" na ginawa lamang bilang instrumentong pang-edukasyon para sa paglilinang ng literasi. Ang estruktura at grammar nito ay sumusunod sa wikang sinasalita o sinusulat (Martinez, "Primer"), tulad halimbawa ng mga tinatawag ng *Manually Coded English* o kaya ay *Signing Exact English* na base sa Ingles ang gamit na grammar.

Sa kasamaang palad, marami pa ang walang kamalayan sa mga konseptong nabanggit (o na may komunidad pala ng mga Bingi) o kaya naman ay di-pantay ang pagtingin sa wika na nagiging sanhi kung bakit magpahanggag ngayon ay marami pa rin ang hindi tumatanggap sa FSL bilang isang lehitimo at natural na wika ng mga Bingi. Ang ganitong sitwasyon ay nagbibigay ng pakiramdam ng pagkadismaya sa komunidad (Martinez, "The Right" talata 3). Maging ang isa sa pinakamahalagang ahensiya ng gobyerno, ang Departamento ng Edukasyon ay patuloy pa rin ang pagsasantabi sa FSL bilang pangunahing wika sa paaralan (Bustos & Tanjusay; Martinez, "The Right" talata 1) sa kabila ng mga internasyonal na proklamasyon at gabay na mula na rin sa patakaran ng ahensiya (PDRC and PFD, I: xvi). Nakakalungkot isiping pati ang ahensiyang dapat maging sensitibo sa pangangailangan ng mga Bingi ay tila nahihirapang "marinig" ang kanilang panawagan. Bagamat sa ngayon ay may munting sinag ng liwanag na nababanaagan sa dalawang batas na naipasa, ang 1) RA 10410 o "*Early Years Act of 2013*" kung saan pinapahalagahan ang mahalagang yugto sa pagkatuto ng mga bata mula 0-8 taong gulang kasama ang paggamit ng FSL bilang wikang biswal ng mga bingi, at 2) RA 10533 o "*Enhanced Basic Education Act of 2013*" o mas kilala sa "*K-12*" na nagsasabing ang unang tatlong taon sa elementarya gagamitin ang kanilang *mother tongue* o unang wika at ang FSL ang gagamitin para sa mga bingi.

Ngunit paano nga ba natin mas maiintindihan ang wikang biswal tulad ng FSL? Sa aking kaso, nag-enrol ako sa mga klase sa FSL na nagbigay-daan para mas matutunan at

maintindihan ko ito pati na rin ang mga taong gumagamit at nagmamay-ari nito.

Mga klase sa FSL

Isa siguro sa pinakamahalaga at epektibong paraan sa pagpapakilala ng kultura ng mga Bingi ay ang mga klase sa FSL. Ang FSL ang nagdala sa akin upang masilip ang mundo ng mga Bingi, mula sa pagkamalas at pagkamangha noong unang beses na makitang ginamit ang FSL sa isang forum tungkol sa mga Bingi. Mahalagang bahagi ito ng pagpapakilala sa mundo ng mga Bingi. Para sa mga nakaririnig na tulad ko, ang paglalabas ng saloobin gamit ang mga kamay at mukha nang walang wikang binibigkas na salita - kasama na ang pagkuha ng iba pang impormasyon sa biswal na pamamaraan - ay nakamamangha. Sa klase ring ito ako namulat sa pagkakaiba ng FSL sa nabanggit sa itaas na artificial sign system tulad ng Signing Exact English (SEE), kung saan ang grammar ay mula sa wikang sinasalitang Ingles at ang bokabularyo ng senyas ay kadalasang hinango mula sa wikang senyas na American Sign Language (ASL). Nalaman ko rin mula sa kuwentuhan o tanungan sa klase na nakakaantok daw ang SEE, para sa mga mas gustong ginagamit ay FSL, dahil bukod sa walang masyadong ekspresyong biswal ang pagsesenyas ng SEE ay mas mahaba ang sinesenyas sa paggamit ng mga artikulong "THE," "IS," "ARE." Ang mga artikulong nabanggit ay maaaring tanggalin na kung ang may mas magandang kumpas, mas direktso, malinaw, madaling maintindihan at mas biswal na ekspresyon daw ng FSL ang gagamitin. Halimbawa, ang WHAT-IS-YOUR-NAME-? sa Signing Exact English ay isesenyas sa FSL na YOU-NAME-WHAT (patanong na mukha kapalit ng "?" at nawala na ang "IS") o kaya ay maaaring ipahayag gamit lamang ang isang senyas (NAME) kaagapay ng *non-manual signals* o ang senyas na hindi mula sa kamay bagkus ay mula sa mukha at iba pang parte ng katawan – *pababang pasalubong ng kilay para sa "?" o nagpaphiwatig ng pagtatanong, pagtiingin sa kausap para sa (YOU) - na maisasalin sa "(You) NAME (what) (?)."* Kailangan lamang bigyang-diin na hindi ang pag-*shortcut* kung FSL ang gagamitin ang nais ipahiwatig ng halimbawa sa itaas, bagkus ay ang usapin ng pagiging mas biswal na pagpapahayag at pag-intindi ng mga Bingi gamit ang natural na biswal na wika tulad ng FSL, ayon na rin sa mga Bingi.

Dahil ang FSL ay masasabing pagmamay-ari ng mga Binging Filipino, tulad din na ang wikang American Sign Language (ASL) ay pagmamay-ari ng mga Binging Amerikano at Japanese Sign Language (JSL) ay sa Binging Hapon, nakatulong nang malaki na ang mga klase ay minumulat din sa buhay ng mga Bingi. Sabi nga sa paanyaya para sa mga klase sa ilalim ng De La Salle - College of Saint Benilde na may Filipino Sign Language Learning Program, *"These classes help its students gain a greater understanding and appreciation of the Deaf's unique language and culture."* Nakatutulong na sa programang ito ay may sampung oras na *Deaf buddy requirement* upang magkasalamuha ang mga Binging guro at nakaririnig na estudyante bagama't maaaring nakakailang sa simula para sa ibang estudyante. Ayon nga sa isang *"Frustrated FSL Student"*: *"I also have a problem approaching Deaf students for I feel shy still... and have yet to meet my Deaf buddy. I have not logged any of the ten hours I need*

for the course.” Sa aking karanasan naman sa FSL 1 at FSL 2 na klase mula sa Filipino Signs Learning Production ng PFD noong 2006 ay hindi kailangan ang buddy ngunit dahil sa karamihan sa klase ay interesado pati sa mga Bingi mismo, hindi lamang sa kanilang wika, ay nakasama pa ang ilan sa amin sa grupong-adbokasi ng mga Bingi. Iba nga rin kapag Bingi ang nagtuturo ayon sa aking mga kaklase na nakakuha na ng unang lebel dati na mula sa mga nakaririnig ang guro. Masasalamon rin ito sa Larawan 2 sa ibaba kung saan sinasabi ngang “Come and learn sign language from Deaf Teacher and be Inspired!!!” Sa pagtuturo ng FSL ay mahalagang ang mga Bingi ang magturo sapagkat sila ang nakakaalam at nagmamay-ari nito ayon na rin sa isang tinitingala sa komunidad ng mga Bingi. Personal ko ring nasaksihan ang kagandahan na Bingi ang nagtuturo dahil bukod sa ito ang pang-araw-araw nilang gamit ay makikilala mo rin ang mga Bingi at ang mundong kanilang ginagawalan at nakakatulong din ito sa limitadong oportunidad ng kanilang maaaring pagkakataon. Kaugnay sa pagtuturo ng FSL ay nagkaroon nga ng kaunting sigalot noong 2015, maaaring sabihing dahil sa di-

pagkakaintindihan, nang hayagang sinabi sa *social media* ng isa sa mga dating pangulo ng mahalagang organisasyon ng mga Bingi na dapat mga Bingi lamang ang magturo ng FSL, sapagkat maaaring may maling maituro ang isang nakaririnig na hindi naman FSL ang wikang ginagamit sa araw-araw, matapos mabalitaan sa midya ang pagtuturo diumano ng isang interpreter ng ilang senyas o signs sa isang palabas sa telebisyon. Bagamat naayos din

Filipino Signs Learning Production

You are invited to
COME AND LEARN SIGN LANGUAGE
from Deaf Teacher and Be Inspired!!!

ENROLL NOW!!!
Enrolment period open
Until March 21, 2007

Classes start on March 24, 2007
 U.P. - Church of the Risen Lord, Diliman, Quezon City
 OR PFD Office, V. Luna Quezon City

for details/reservation
 or info please text FSLP at cell phone # 09208200147
 Contact #: 4351198 (Mon-Thur from 10:00am-5:00pm)
 or email at FSLP2002@yahoo.com

Larawan 2: Imbitasyong mag-aral ng FSL

ang usapin ay makikita natin kung paano pahalagan, kasama ang usapin ng pagmamayari, ng mga Bingi ang FSL. Mararamdaman mo rin ang ganitong pagpapahalaga at pagmamalaki sa kanilang mga sinulat sa introduksiyon ng mga librong kanilang inilimbag (kasama ang PDRC sa pangatlong larawan sa kanan) tungkol sa FSL na makikita ang pabalat sa Larawan 3 sa ibaba. Ito rin malamang ang dahilan kung bakit lahat ng nagtuturo ng FSL ay Binging mga guro simula noong ako'y naging estudyante sa FSLP. Kasama na rin kasi sa pagtuturo ng FSL ay ang pagpapakita at pagmumulat sa kultura ng mga Bingi. Sa mga bagay na may gagawing plano o pagpapasaya para sa FSL ay lagi ring kasama ang mga Bingi (PDRC and PFD, Part III:21).

Larawan 3: Diksiyonaryo at aklat tungkol sa FSL na gawa ng mga Bingi (PFD), kasama ang PDRC sa libro sa kanan

Interesante ring silipin ang pangalan ng wikang itinaturo. Sa pagsesenyas ng FSL ay nakabaybay o *fingerspelled* na senyas (F-S-L) bagamat isinesenyas din ito ng FILIPINO-SIGN-LANGUAGE. Noong 2010 ay ginamit ang “Wikang Senyas ng mga Bingi” (WSB), kasabay na rin ng pagdiriwang sa Buwan ng Wika sa isang forum, malamang ay upang mas maging Filipino ang dating nito. Hindi nga lamang nagbago at nagpatuloy pa rin ang paggamit ng FSL. Maaaring dahil sa mas naiintindihan ng Bingi ang Ingles o kaya ay mas marami lang na nasanay sa katawagan, ngunit maaari ding ang mas malalim na dahilan ay nakadikit na ang FSL sa kanilang identidad kung kaya’t hindi rin nila binago sa mas tunog Filipinong “Wikang Senyas ng mga Bingi.” Gayundin, posibleng ang pagkawala ng Filipino ay maaaring mag-alis ng identidad bilang Binging Filipino kaya mas nanatili ang Filipino Sign Language bilang pangalan ng wikang kanilang pinahahalagahan.

Bukod sa interesanteng pangalan o senyas ng FSL ay mahalagang mabuksan din ang kamalayan ng mga mag-aaral ng FSL sa iba pang bahagi ng kultura ng mga Bingi tulad ng materyal na bahagi ng kultura kung saan mas makikita ang kahalagahan ng pagiging biswal sa kultura ng mga Bingi.

Mga Materyal na Bahagi ng Kultura

Bilang isang komunidad na may sariling pangangailangan, may mga parte ng materyal na kultura ng mga Bingi ang dapat na banggitin. Mahalagang ipaalala na ang mundo ng mga Bingi ay napakabiswal kung kaya't ang pagsasalin ng kaalaman at malaking bahagi ng komunikasyon ay biswal ang pamamaraan.

Mahirap malaman sa unang tingin kung ang isang tao ay hindi nakaririnig. Kapag nakahalubilo sa mga nakaririnig ay hindi mo mapapansin kung sino ang mga bingi o Bingi. Wala sa kulay ng balat, kulay ng buhok, laki ng mata, tangos ng ilong, laki ng tainga, kapal ng labi, at iba pang pisikal na katangian ang makapagbibigay ng impormasyon para masabing ang isang tao ay hindi nakaririnig. Maging ang pananamit ay mas batay sa kung saan mang lugar at sosyo-ekonomikong pangkat siya kabilang. Wala ring pagkaing masasabing pagkain ng mga Bingi, hindi tulad ng pinakbet na masasabing galing sa mga Ilokano; kinilaw ng mga Bisaya; pastilyas ng mga Bulakenyo o kaya naman ay maaanghang na pagkain ng mga Bicolano. Paano kung gayon mailalarawan ang kultura ng mga Bingi? Sa talahanayan sa ibaba ay maipapakita ang ilan sa materyal na kultura kasama na rin ang pamamaraan ng mga Bingi:

(binago nang bahagya mula sa PDRC & PFD, III:14)

Elemento	Anyo	Halimbawa Mula sa Kultura ng Binging Filipino
Teknolohiya	<i>Assistive technology</i>	<i>Hearing aid; visual alarm</i>
	<i>Telecommunications</i>	<i>(Pager dati); selpown – para pang-text (pwede na ring pang-chat sa social media kung smartphone)</i>
	<i>Information Technology</i>	<i>Deaf websites, e-groups, chat rooms, email, Facebook, blog/vlog</i>
	<i>Media</i>	Paggamit ng bidyo, <i>digital media</i> para sa dokumentasyon
Produkto	<i>Print</i>	<i>“Love signs” - Shayneyfelt 1979; Deaf newsletters</i>
	<i>Icons</i>	<i>“I-Love-You” Handshape / manual alphabet bilang disenyo sa iba't ibang bagay(kard, kalendaryo, T-shirt, atbp.)</i>

Larawan 4: Nagsisilbing pantawag (*visual signal/alarm*) sa mga kawani sa loob ng opisina, depende sa igsis at haba ng pagpapailaw na maihahambing sa *morse code*. Nagsisilbi ring “*door light*” sa halip na *door bell* ng mga nakaririnig.

Makikita natin sa talahanayan, na ginagamit din naman ang karamihan sa mga nakalista maging ng mga nakaririnig, ngunit ang iba rito ay may natatanging paggamit para sa mga Bingi. Halimbawa ang cellphone naman ay masasabi nating gamit ng mga nakaririnig gayundin ng mga Bingi ngunit higit na mas mahalaga ito para sa huli. Para sa mga nakaririnig maaaring gumamit ng landline para makipag-usap sa mga kaibigan, kamag-anak o kung sino man ang kailangan o gustong kausapin. Bukod sa pagtetext ay ginagamit din ang cellphone sa pakikipag-usap sa mga nakaririnig na hindi marunong gumamit ng wikang senyas. Naobserbahan ko ito sa isang mag-anak nang kausapin ng mga magulang ang kanilang anak. Halong sensyas, fingerspelling, sulat sa kamay o braso gamit ang daliri, hanggang sa pagsusulat sa cellphone (tulad ng pagtetext bagamat hindi na ipapadala) na nagsisilbing papel na sinusulatan ang mga ginamit na pamamaraan ng komunikasyon.

Ang isang mahalagang teknolohiyang pangkomunikasyon na hindi rin dapat makalimutan ay ang *webcam* at mga *video chatting application* tulad ng *yahoo video chat* o *camfrog* noon, at ngayon ay ang iba pang maaaring gamitin tulad ng *skype*, *fb messenger*, *viber* at iba pa. Kumpara sa *texting* ay mas maipapahayag dito nang diretso ang mensahe dahil wala na ang pagsasalin mula sa FSL papunta sa *text*. Bukod dito ay napapakinabangan din ang kapasidad ng internet na maglagay ng bidyo na ginagamit para sa kanilang *video blog* o *vlog*. Maaari ding pagsamahin ang gamit sa social media tulad ng facebook o FB at youtube (hindi na lamang ipinakita ang mismong *screen capture* sa larawan) tulad ng nasa Larawan

5, na may halos pitong libong nakapanood na (6.8K views) sa loob lamang ng ilang araw na pagkakataskil at patuloy na nadaragdagan, tungkol sa isinusulong na batas para sa FSL.

Larawan 5: Ang facebook account ng Philippine Federation of the Deaf (PFD)

Mayroon ding mga T-shirt, mug, kalendaryo na bahagi ng adbokasi sa pagpapakilala sa mundo ng mga Bingi. Ang mahalagang tingnan dito ay kung ano ang nais sabihin sa mga titik at disenyo. Ang pagmamalaki sa halip na ikahiya ang pagsasabi na ang isang tao ay Bingi ay isa rito gayundin ang pagpapahayag ng adbokasi ukol sa paggamit ng FSL bilang pangunahing wika ng mga Bingi. Ang “I-LOVE-YOU” icon nga rin tulad ng nabanggit sa listahan sa taas ay madalas gamitin bilang disenyo na makikita sa Larawan 8.

Ang mga nabanggit na materyal na kultura ay mahalagang makita rin sa mismong mga okasyon kung kailan ito ay ginagamit. Ano nga ba ang iba’t ibang pagtitipon kung saan ang mga ito ay maaaring makita mismong ginagamit?

Mga Pagkakataon para sa Pagtitipon

Isa sa mga katangian ng mga Bingi ay ang hilig sa mga sosyalisasyon, ayon sa isa sa aking nakasalamuha sa komunidad. May nagkuwento ring mahirap malaman kung ilan ang magiging bisita kapag nag-imbita ng mga Bingi, halimbawa para sa selebrasyon ng kaarawan, sapagkat hindi mo alam kung ilan ang posibleng sumama sa iyong mga inimbita. Dagdag pa rito, hindi raw agad mag-aalisan ang mga Bingi bagamat tapos na ang okasyon. Ayon rin sa ibinahagi ni Esposa, madaling magtawag sa mga Bingi kapag may mga okasyon tulad ng kaarawan:

One of the parents of our deaf student told a story of her daughter celebrating her birthday at a certain date. They didn't plan to celebrate her birthday until about one week before. She was surprised when so many deaf attended her party at such short notice. They came

from various places even as far as Pampanga and Cavite. That is how they can contact their deaf friends through their own network.

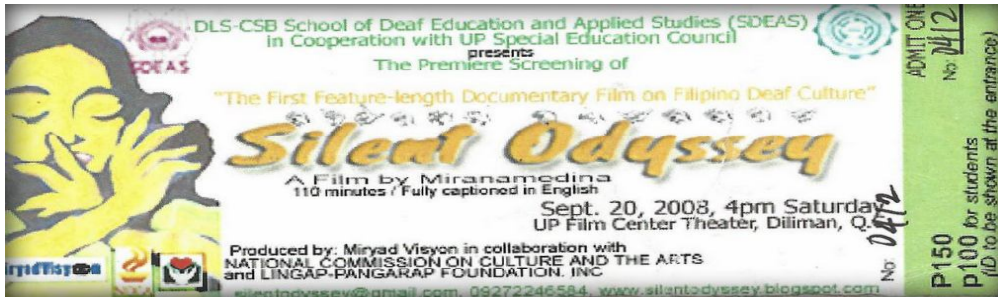
Maaaring ihalintulad ito sa isinulat ni Mason (9) tungkol sa pagnanais ng mga Bingi na manatili pa rin hangga't maaari sa paaralan, kung saan nakatira sa mga dormitoryo ang mga mag-aaral at lahat ay marunong gumamit ng British Sign Language o BSL, kahit bakasyon na sa halip na umuwi sa kani-kanilang mga bahay na kadalasan ay limitado ang paggamit ng wikang biswal. Bagama't hindi uso sa Pilipinas ang mga *residential schools* kung saan magkakasama sa dormitoryo ang mga bingi o Bingi ay mahalagang bahagi rin ang labas ng pormal na silid ng paaralan para gamitin ang FSL. Kahit pinagbabawalan ang paggamit ng FSL sa ilang paaralan para sa mga Bingi ay patuloy naman sa paggamit nito sa labas ng silid ng paaralan para sa mga pakikipag-usap o kuwentuhan. Hindi lamang ang mga salusalo kapag may kaarawan ang pagkakataong magkita-kita ang mga Bingi kung saan nagiging mahalaga ang sosyalisasyon. Mayroong taon-taong nagaganap na *International Deaf Day* o IDD sa ilang paaralan para sa mga bingi o Bingi. Mahalagang selebrasyon din ito sapagkat dito ay nagkakaroon ng pagkakataong magbigay ng kamalayan sa kultura ng mga Bingi gayundin ang pagbibigay ng *empowerment* para sa mga Bingi mula sa mga lektyur at mga aktibidad.

Kasama rin sa ganitong selebrasyon ang pagpapalabas ng mga pelikula tungkol sa mga Bingi tulad ng "Dinig Sana Kita," "Silent Odyssey," pati na rin bidyo ng "Mi Ultimo Adios" ng ating pambansang bayaning si Dr. Jose Rizal na isinalin at itinanghal gamit ang FSL.

Bukod sa panonood ng pelikula, sa kaso halimbawa ng "Silent Odyssey" na bagamat isang nakaririnig ang gumawa ay naging bahagi ang mga Bingi sa pagbuo ng dokumentaryo, na maaaring magbigay ng kamalayan sa mga pinagdadaanan ng mga Bingi ay nakatutulong

Larawan 6: F-S-L nakasenyas sa kamay, poster ng isang aktibidad.

Larawan 7: Tiket ng dokumentaryo ukol sa mga Bingi

ito upang magkaroon ng pagkakataong magkita-kita ang mga Bingi kasama na ang mga kaibigan at kapanalig o advocates na nakaririnig. Maaari ding makita ang mga ibinebentang produktong ang disenyo, sa Larawan 8, ay may kinalaman sa FSL at mga ipinamimigay na mga polyeto at brochure ng mga programa o klase para sa FSL.

Larawan 8: Mga ibinebentang T-shirt na ang disenyo ay may kinalaman sa FSL

Mayroong *General Assembly* na ginaganap tuwing anibersaryo ng Philippine Federation of the Deaf o PFD kung saan ang iba't ibang Bingi at organisasyon o kinatawan mula sa iba't ibang rehiyon ay dumadalo. May balitaan ng opisyal na mga pangyarari sa mga organisasyon kasama ang kasinghalagang impormal na mga kuwentuhan. Ang ganitong pagtitipon ay nagbibigay-daan rin para ipamalas ang galing ng mga Bingi sa pamamagitan ng pagtatanghal tulad ng mga sayaw o dula na pagpapatibay sa angking galing sa mga biswal na pagtatanghal. Ang DEAF CAN, sabi o senyas nga nila, ay patungkol sa kakayanang taglay ng mga Bingi.

Nagkaroon din ang PFD ng salusalong dinaluhan ng mananaliksik para sa panahon ng kapaskuhan kung saan ang mga kawani sa opisina ng PFD, mga estudyante ng FSL sa Filipino

Signs Learning Production o FSLP na nasa ilalim ng PFD, at mga boluntaryo at miyembro ng Support and Empower Abused Deaf Children o SEADC ay nakasama. Nakasama ko rin dito ang ilang binging kasisimula pa lamang pumasok sa komunidad at nagsisimulang matuto ng FSL. Mga nakasama kong pinagbawalan magsalita sa PFD para mapabilis ang aming pagkatuto ng FSL. Nagkakaroon ng pagkakataon na magsalo-salo at makasalamuha ng mga nakaririnig na mas makilala ang komunidad ng mga Bingi gamit ang biswal na pamamaraan sa pakikipag-usap. Sa mga laro, na kadalasan ay *relay*, magkahalo ang mga Bingi at nakaririnig. Ang pangunahing gamit sa komunikasyon ay FSL bagamat madalas din ang paggamit ng *mime* at *gestures* dahil sa kakulangan pa sa kakayanan ng mga baguhan sa FSL. Ngunit hindi lahat ng nakaririnig ay may magandang pakitungo sa mga Bingi. Marami ring pangungutyang nararanasan ang mga Bingi. Ilan sa mga ito ay mababasa sa susunod na bahagi.

Ngayong naipakita na kung gaano kahalaga at ano ang mga pagpapakahulugang ibinibigay ng mga bingi sa FSL, ano naman kaya ang halaga ng FSL sa konsepto ng pagiging bingi o Bingi sa komunidad ng mga binging Filipino sa Metro Manila.

Ang kahalagahan ng FSL sa konsepto ng pagiging bingi o Bingi sa komunidad ng mga Binging Filipino sa Metro Manila?

Mula sa nabanggit na ay nakita natin na mahalaga ang FSL para sa mga Bingi. Ngunit, may relasyon nga kaya ito sa konsepto o identidad ng pagiging “Bingi”? Sa isang pangyayari sa internet at maaaring mabigyan tayo ng isang halimbawa, bagamat inisyal pa lamang at kailangan pa ng mas maraming halimbawa, kung ano ang kanilang posibleng ugnayan. May isang kaganapan sa Pinoy Big Brother noong 2008 kung saan makikita natin kung gaano kawalang-malay ang karamihan sa kakayahan ng mga Bingi sa pagsusulat ng isang wikang sinasalita tulad ng Ingles, pati na rin sa iba pang bahagi ng kanilang kultura. Gayundin ay masisilayan natin dito kung paano bigyang halaga naman ng mga Bingi ang wikang biswal bilang pangunahing pamamaraan ng pakikipag-usap sa kanilang identidad.

“Deaf Dreamer” Priscilla at Pinoy Big Brother Teen Edition

Isang kaganapan sa telebisyon ang bumulabog sa mundo ng Deaf sa internet at mga nakaririnig na mahilig sa Pinoy Big Brother Teen edition ng ABS-CBN noong 2008. Ang paggamit ng programa ng “*The Deaf Dreamer*” na titulo sa isa sa mga nakasali ang nagsimula ng lahat ng kaguluhan. Lingid sa kaalaman ng ABS CBN at karamihan sa mga nakaririnig na ang “*Deaf*,” lalo na ang may malaking titik na “D” ay may bitbit na kahulugan para sa mga Bingi bukod sa mas nakasanayan ng karamihan na kawalan lamang ng pandinig. Dagdag pa rito ay marami ang hindi batid na may grupo ng mga tao na ang gamit ay

wikang senyas o *sign language* sa halip na wikang binibigkas at sila’y nahihirapan ipahayag ang kanilang nais sabihin kung ito’y kanilang isasalin sa wikang binibigkas o isinusulat tulad ng Ingles. Ang biswal ng wika tulad ng FSL na ang grammar ay nakabase sa biswal na pamamaraan ay hindi madaling isalin sa wikang binibigkas o isinusulat tulad na rin nang naipaliwanag sa mga naunang seksiyon. Halimbawa, ang “How are you?” (na maaaring itanong kahit nakatalikod ang nagsasalita, na hindi mo magagawa sa wikang senyas) ay maaaring ipahayag gamit lamang ang isang senyas (FINE) kaagapay ng *non-manual signals* – *pasalubong ng kilay para sa “?” o nagpapahiwatig ng pagtatanong, pagtingin sa kausap para sa (YOU) - na maisasalin sa “(Are)(You) FINE(?)”*. Makikitang magkaibang-magkaiba ang estruktura ng binibigkas na wika sa biswal na wika. Para sa mga Binging hindi nakarinig ng wikang sinasalita (may ibang nakarinig noong bata o kaya ay may naririnig gamit ang hearing aid) tulad ng Filipino o Ingles ay nahihirapang isulat ang nais sa wikang isinusulat, lalo pa’t ang wikang biswal ay wala naman talagang nakasanayan pang paraan ng pagsulat tulad ng pagkakasulat ng ibang wikang sinasalita (*PDRC and PFD, Part III:xiv-xv*). Maaari natin sigurong maihalintulad ito sa inilalarawang “English na Tagalog/Filipino,” na magiging English na FSL ang estruktura para sa ibang Bingi, kung saan tila mali ang grammar ng isang pangungusap sa Ingles ngunit kapag ginawang Tagalog/Filipino ay magiging tama. “(W)ag na ipilit mag-Ingles,” pangungutya sa kanila. Ang hindi batid ng karamihan ay posibleng mas mahirap pa ito para sa mga Bingi sapagkat ang mga gloss ng mga senyas ay karaniwang sa Ingles naman nakasulat. Bukod dito, sinasabi ring ang sari-saring problemang kinakaharap sa usapin ng wika at edukasyon ng mga Bingi ay nagdulot ng mababang literasi o kahinaan sa kakayanang magbasa at magsulat (*PDRC and PFD, Part III 43-44*). Dahil dito ay hindi naiwasang hindi magkaintindihan ang mga Bingi at nakaririnig. Makikita ito sa ipinost ni “JS,” isang Bingi, sa *Pinoy Big Brother Teen Edition Plus*:

* Ang mga diin o bold ay inilagay lamang ng mananaliksik.
JS (**pinalitan ang pangalan)

Hello Everybody. Let me tell you as Priscilla from Davao. I heard rumors (text) about Priscilla is deaf who joined PBB Teen Edition Plus. Her title is “The Deaf Dreamer” so I ran and watched Priscilla in TV PBB last time but I am not happy with Priscilla because she is not real deaf 100% cause she never use sign language. She can read LIP SPEECH well also she is hard of hearing. She lost her hearing when she was 11 but she can speak well. So I am not proud of her because of no sign language. Why Priscilla used “THE DEAF DREAMER”??? Most deaf people watched Priscilla in TV because they thought that she is pure deaf and can sign language but NOT!!!!!!...

...

*many deaf friends were angry and mad at Priscilla. They say don't agree with Priscilla using the word “Deaf” too because she's **not Deaf enough. Actually, she's Deaf but the problem is she's not aware of our own true language--sign language. I don't mind her using oral but I would appreciate more if she learns how to use sign language!!***

Sa isyu ng wika ay malinaw na malinaw ang nais paratingin ng mga Bingi sa gumagamit ng salitang “Deaf” maging ito ay sa telebisyon, internet o harapang usapan. Mula sa telebisyon ay umabot sa internet ang pagpapahayag ng ilang Bingi sa tingin nilang maling pagbibigay ng paglalarawan kay Priscilla bilang “The Deaf Dreamer.” Tila nga naman isang modelo siya kung pakikingan ang ibinigay na titulo. Ngunit, hindi ito matanggap ng mga nagsusulong ng identidad ng mga Bingi. Mula sa komentong ating nabasa ay makikita kung gaano kahalaga ang paggamit ng wikang sensyas o FSL sa identidad ng pagiging Bingi.

Mapapansin din na ang paraan ng pagkasulat o pagkasabi ng mga damdamin ng Bingi ay tila “hindi tama” o “barok” na Ingles. Naging dahilan ito upang kutyain ang mga naging pahayag na tulad nito sa ilang *site* sa internet. Sinabihang “wag na ipilit mag-ingles,” “nakakahiya,” “wrong grammar,” “bumalik sa eskuwela” at iba pang pangungutya kasama pa ang paggamit ng mga *emoticon*. Hindi naiintindihan ng karamihan na dahil sa kawalan ng pandinig ay hirap na mailapat sa wikang sinasalita tulad ng Ingles ang mga nais ipahayag ng mga Bingi, na naipaliwanag na sa itaas, maliban na lamang kung nakarinig at nakapagsalita siya bago nawalan ng pandinig.

ANALISIS AT KONGKLUSYON

Sa pag-aanalisa at pag-iinterpretar ng datos, batid ko ang aking katayuan bilang isang nakaririnig na mananaliksik. Ang aking kakulangan sa pagsenyas at panustos sa interpreter ay naging limitasyon, bagama’t nakatulong naman upang maranasan kahit papaano ang pakiramdam ng isang Binging nawalan ng *access* at pagkawala o *left-out* sa pagitan ng usapan ng mga nagsasalitang nakaririnig. Pinilit kong tugunan ang aking pagkukulang sa pagsisiyasat gamit ang iba’t ibang paraang lumalantad sa aking harapan. Sa huli ang aking naging pag-analisa at kongklusyon ay produkto ng aking pag-aaral ayon sa aking pakikisalamuha, pakikiugaling-pagmamasid, pagsasaliksik, pakikipanayam, at pakikipagkuwentuhan sa aking mga nakakasalamuha sa komunidad sa kabila ng mga limitasyon.

Sa artikulong ito, pinagtuunan ko ng pansin ang mga pagpapakahulugang ibinigay sa FSL at ang relasyon nito sa identidad ng mga Binging Filipino. Makikita sa datos ang ilang pagpapakahulugang inilalapat ng mga Bingi sa FSL na nakaapekto rin sa pagbuo ng kanilang identidad. Ang FSL, na naiiba rin sa ibang banyagang wikang sensyas tulad halimbawa ng Japanese Sign Language, ay kinokonsiderang pag-aari at pangunahing ginagamit sa pakikipag-ugnayan ng aking mga nakasalamuhang Binging Filipino. Itinuturing na may mas magandang kumpas, mas diretso, malinaw, madaling maintindihan at mas biswal na ekspresyon daw ng FSL higit diumano sa artipisyal na sistemang pansenyas o *manually coded english* tulad ng *SEE*, ang pagtuturo ng masasabing sariling wika ay nagbibigay ng

lakas o empowerment sa mga Bingi. Naging matinkad ang pagbibigay halaga sa paggamit ng FSL sa identidad ng pagiging Bingi. Mula sa naging isyu sa Pinoy Big Brother ay nakita natin ang mga paglalarawang *“not real deaf 100% cause she never use sign language... not proud of her because of no sign language,” not “pure deaf,” “not deaf enough”* na nagpapakita kung gaano kahalaga ang paggamit ng wikang biswal na FSL sa pagiging Bingi.

Samantala, sa nasabing usapan din sa Pinoy Big Brother ay lumabas ang mga hindi magandang pagtingin ng mga nakaririnig sa mga Bingi. Dahil hindi naiintindihan ng karamihan sa mga nakaririnig ang kalagayan ng mga Bingi, kasama na ang hirap sa paggamit o pagsulat sa wikang sinasalitang hindi naman nila narinig, ay kinutya at nilait ang mga Bingi sa maling paggamit ng wikang Ingles. Pinalabas na mahina ang ulo o pinagmumukhang walang alam dahil hindi maipahayag nang maayos ang damdamin sa paraang nakagisnan ng mga nakaririnig. Maging sa harapang interaksyon ay lumalabas rin ang pangungutya sa pagsenyas dahil sa pekulyar na pamamaraang biswal na iba sa wikang sinasalita. Ang ganitong mga tagpo ay nagbibigay ng hindi magandang karanasan para sa mga Bingi mula sa mga nakaririnig. Ang mas mababang pagtingin sa mga Bingi at sa kanilang wika maging ng Departamento ng Edukasyon ay nagdudulot ng pagkadismaya sa komunidad, bagama’t nagbubuklod sa mithi ng pagbabago. Ngunit hindi naman nag-iisa ang mga Bingi sa hangaring ito sapagkat nadaragdagan na rin paunti-unti ang bilang ng mga nakaririnig, sa tulong ng mga adbokasi tulad ng pagtuturo ng FSL at mga lektyur, na nagsisimulang makaintindi at sumuporta sa kanilang isinusulong. Mas lumalawak ang nagkakaroon ng kamalayan, bagamat marahan, tungkol sa FSL at sa kultura ng mga Bingi sa pangkalahatan.

Sa inisyal at panimulang pag-aaral, kung ating titingnan ang mga nabanggit sa pagpapakahulugan sa FSL ay maaaring masabi na hindi ito nalalayo sa kasalukuyang kumbensiyon sa paggamit ng *“Deaf”* na may malaking *“D,”* na ginawa namang *“B”* para sa *“Bingi”* sa pag-aaral na ito, bilang pagpapakahulugan ng pagiging bahagi ng isang dinakaririnig sa kultura ng mga Bingi sa halip na maging patolohikal o medikal na kondisyon lamang na pagkawala ng pandinig. Sa aking pakikisalamuha sa mga Bingi ay masasabi kong ang mga nasa komunidad ng mga Bingi na aking nakasama ay gumagamit at nagsusulong ng FSL. Sa katunayan, isa sa aking Binging nakilala ay ipinagmamaki ang paggamit ng FSL maging ng kanilang anak na nakaririnig at nakapagsasalita rin. Makikita ang tinatawag na *“sense of pride”* o pagmamalaki kapag nababanggit ang FSL kaugnay ng kanilang buhay.

KONGKLUSYON

Ang mga datos at paglalagom nito ay nagpapakita kung gaano kahalaga ang Filipino Sign Language o FSL sa buhay at identidad ng mga Binging Filipino. Sa aking pakikisalamuha at pagsasaliksik sa ilang Bingi sa Metro Manila, ang mga batayan upang ang isang tao ay

masabing Bingi ay tila tumutugma sa kasalukuyang kumbensiyon na nangangahulugan ng pagtanggap sa kultura ng mga Bingi at pinapahalagahan at ginagamit ang wikang biswal bilang pangunahing wika, FSL para sa pag-aaral na ito. Kaakibat ng pagpapahalagang ito ay ang hindi pagtanggap sa *oral* o pagsasalita bilang pangunahing pamamaraan ng pakikipag-ugnayan lalo na sa mga mahalagang institusyon tulad ng paaralan, gayundin ang paggamit ng artipisyal na sistemang pagsenyas tulad ng *Signing Exact English (SEE)*.

Ang FSL ay mahalagang bahagi ng komunidad bilang simbolo ng kultura at kasaysayan ng mga Binging Filipino. Mula sa pagiging pangunahing biswal na wika kung saan naipapahayag ang nasasaisip at emosyon ng bawat isa kasama ng buong komunidad, binibigyang halaga rin ito bilang pagmamay-ari ng komunidad ng mga Bingi. Bilang isang komunidad na nagsusulong ng sariling identidad na iba sa mga nakaririnig gayundin sa ibang Bingi sa ibang bansa, naging mahalagang simbolo ang FSL ng kultura at identidad ng mga Bingi na nagbibigay ng maipagmamalaki ng mga Binging Filipino.

REKOMENDASYON

Nakita natin sa artikulong ito kung gaano kahalaga para sa mga Bingi ang FSL, gayundin ang kakulangan naman ng kamulatan sa karamihan ng mga nakaririnig sa wikang senyas at sa mga kinakaharap ng mga Bingi sa Metro Manila at maging sa buong Pilipinas. Sa aking palagay ay nararapat lamang na gawin ang sumusunod para mas madagdagan ang kaalaman, mabago at maitama ang tingin ng karamihan sa wikang biswal tulad ng FSL at higit lalo sa mga Binging naaapektuhan dahil sa mga desisyong ginagawa sa para sa kanila ng mga nakakaririnig na nasa posisyon sa mahalagang institusyon ng lipunang kanila ring ginagalawan.

- Palawakin ang depinisyon ng wika kapag itinuturo sa elementarya hanggang sa kolehiyo upang mamulat mula simula pa lamang na may mga wikang biswal tulad ng FSL na kapantay lamang ng wikang binibigkas tulad ng Filipino o Ingles. Maipakita at maipaliwanag, nang akma sa antas ng mag-aaral, na ang mga wikang biswal ay may sariling estruktura na nakabatay sa biswal na pamamaraan na maaaring ikumpara sa estruktura ng wikang binibigkas.
- Maaaring isama rin sa mga programa sa buwan ng wika ang pagpapaalala na may kinikilalang “Pambansang wikang senyas” (habang ito’y hinihintay pang maging opisyal) ang mga Binging Filipino at makipagtulungan sa mga Bingi para sa mga posibleng aktibidad upang mas mabuksan ang kamalayan sa kultura ng mga Bingi. Kailangan lamang na maging maingat upang hindi ma-exoticize ang mga Bingi sa mga programa.

- Mapagtibay na ang FSL bilang opisyal na pambansang wika ng mga Bingi upang may mas panghahawakang batas ang mga Bingi sa mga desisyong ginagawa para sa kanila na hindi isinasaalang-alang ang kahalagahan ng FSL sa kanilang buhay.
- Mapagtibay ang batas na nagsusulong na mabigyan ng access ang mga Bingi sa mahahalagang kaganapan sa paglalagay ng inset (may interpreter na nagsasalin ng balita sa telebisyon) sa mga balita hindi lamang para sa access ng mga Bingi kundi para maipaalala sa ibang Pilipino na may mga Binging Filipino biswal ang ginagamit na wika sa halip na binibigkas.
- Matugunan ng Departamento ng Edukasyon ang mga pangangailangan ng mga Bingi upang mapataas ang antas ng kanilang literasi na mahalaga upang makakuha ng mas magandang trabaho.

MGA SANGGUNIAN

- Bustos, Marie Therese A.P. "Signs of the Times." *UPDate Magazine*. July-December 2015: 10-11. Print.
- Bustos, Marie Therese A.P. and Rowella B. Tanjusay. 2006. "Filipino Sign Language in deaf education: Deaf and hearing perspectives." *9th Philippine Linguistics Congress*. Diliman, Quezon City.
- Castro, N. "Deafness as Ethnicity: the Filipino Deaf Community's Struggle for Recognition as a Distinct Ethnolinguistic Group". 4th Philippine Studies Conference, Baguio City, 2004. Unpublished Conference Paper.
- . "Ang Etnisidad Bilang Pampulitikang Representasyon: Isang Antropolohikal na Pag-aaral sa Pampulitikang Batayan ng Etnikong Identidad." Doctoral Dissertation. Unibersidad ng Pilipinas, Diliman, 2005.
- De La Salle - College of Saint Benilde. "School of Deaf Education and Applied Studies".
- Online na bersyon. Inakses 9 Abril 2017. http://www.benilde.edu.ph/content/docs/pdf/DLS-CSB_SDEAS.pdf.
- Esposa, J. I., Jr. "Love for the Language Means Love for the People: A Focus on Deaf Culture". *Deaf Culture III*. Deaf World Ministries. Inakses 1 Marso 2011.
- Fermin, C. Demographic Data: A Tool for Policy Making and Program Development for Person with Disabilities in Tiongson, Perpilli V. and Liza B. Martinez. (Eds.) Full Access: A compendium on Sign Language Advocacy and Access of the Deaf to the Legal System. Quezon City: Philippine Deaf Resource Center and Initiatives for Dialogue and Empowerment through Alternative Legal Services, 2007. Print.
- Fetterman, D.M. *Ethnography: Step by Step*. 5th Ed. Oaks / London / New Delhi: Publications, 1998. Print.
- "Frustrated FSL Student". Deafsl.blogspot.com. 19 March 2010. Inakses 1 Marso 2011
- Geertz, C. Thick Description: Toward an Interpretive Theory of Culture. In C. Geertz (Ed.) *The Interpretation of Cultures: Selected Essays*(3-54). NY: Basic books, Inc., 1973. Print.

- Higgins, P.C. Outsiders in a Hearing World: The Deaf Community. *Journal of Contemporary Ethnography*. 8.1 (1979) 3-22. Print.
- Keesing, R. M. 2006. Anthropology as Interpretive Quest. In H. Moore and T. Sanders(Eds.), *Anthropology in Theory: Issues in Epistemology* (258-266). MA: Blackwell Publishing.
- Martinez, Liza. "The Right of the Deaf to their Language." *Philippine Daily Inquirer* 16 September 2011. Online na bersyon.
- . "Primer on Filipino Sign Language." *Philippine Daily Inquirer* 01 December 2012. Online na bersyon.
- Mason, Clive. School Experiences. In Georgel Taylor and Juliet Bishop eds. *Being Deaf: The experiences of Deafness*. London: Pinters Publishers, 1991. 84-87. Print.
- National Sign Language Committee and Philippine Federation of the Deaf. *Status Report on the Use of Sign Language in the Philippines*. Unpublished report. Quezon City: Philippine Federation of the Deaf, 2007. Print.
- Padden, C. 1989. The Deaf Community and the Culture of Deaf People. In S. Wilcox (Ed.). *American Deaf Culture: An Anthology*. Maryland: Linstole Press, 1989. 1-16. Print.
- Padden, Carol and Tom Humphries. *Deaf in America: Voices from a Culture*. Cambridge: Harvard University Press, 1988.
- Philippine Deaf Resource Center. *Deaf Human Rights & Legal Access: Strategies for attaining Legal Access and Safeguarding Human Rights of the Deaf in the Philippines*. Quezon City: Philippine Deaf Resource Center, 2010.
- Philippine Deaf Resource Center and Philippine Federation of the Deaf. *An Introduction to Filipino Sign Language: Part I. Understanding Structure*. Quezon City: Philippine Deaf Resource Center and Philippine Federation of the Deaf, 2004.
- . *An Introduction to Filipino Sign Language: Part II. Traditional and Emerging Signs*. Quezon City: Philippine Deaf Resource Center and Philippine Federation of the Deaf, 2004.
- . *An Introduction to Filipino Sign Language: Part III. Current Issues*. Quezon City: Philippine Deaf Resource Center and Philippine Federation of the Deaf, 2004.
- Philippine Federation of the Deaf. *Filipino Sign Language: A Compilation of Signs from Regions of the Philippines Part 1*. Quezon City: Philippine Federation of the Deaf, 2005. Print.
- . *Filipino Sign Language: A Compilation of Signs from Regions of the Philippines Part 2*. Quezon City: Philippine Federation of the Deaf, 2007. Print.
- Philippine Statistics Authority. "Highlights of the Philippine Population 2015 Census of Population." Release date 19 May 2016. Inakses 9 Abril 2017. <http://www.psa.gov.ph/content/highlights-philippine-population-2015-census-population>
- Pinoy Big Brother Teen Edition Plus*. ABS-CBN. 2008. Inakses noong 19 Oktobre 2009.
- <http://teensplus.pinoybigbrother.com/tabid/136/xmmid/387/profile/333/name/Priscilla/xmview/2/Default.aspx>
- Sacks, Oliver. *Seeing Voices*. Oakland: University of California Press, 1989. Print.
- Shaneyfelt, S. Wayne. *Love Signs: The Sign Language in English and Filipino*. Manila: Shaneyfelt, 1979. Print.